

[Pradžia](#) > ... > [Jūsų Teisės](#) > [Atsakovai \(baudžiamosios Bylos\)](#) > Mano teisės vykstant nusikalstamos veikos tyrimui

Mano teisės vykstant nusikalstamos veikos tyrimui

A. Ar tai, kad esu užsienietis, turi įtakos tyrimui?

Ne.

B. Kokie yra tyrimo etapai?

i. Įrodymų rinkimo etapas / tyrėjų įgaliojimai

Bet kuris tyrimą atliekantis pareigūnas gali pareikalauti, kad asmuo, kuris, jo pagrįsta nuomone, žino apie jo tiriamų nusikalstamų veikų faktines aplinkybes, atvyktų į apklausą pareigūno pagrįstai nurodytu laiku ir į jo pagrįstai nurodytą vietą, kad šis asmuo būtų apklaustas ir jis pateiktų parodymus dėl tokios nusikalstamos veikos.

ii. Sulaikymas

- Sulaikytas arba suimtas asmuo turi teisę reikalauti, kad jam ar jo advokatui būtų leista laiku susipažinti su esminiais dokumentais, kurie svarbūs konkrečiai bylai, kuriuos turi kaltintojas ir kurie yra būtini siekiant veiksmingai ginčyti sulaikymo ir suėmimo teisėtumą.
- „Esminiai dokumentai“ – tai sulaikymo ir suėmimo orderis bei prašymo ir rašytinio patvirtinimo, kurių pagrindu orderis buvo išduotas, kopija.
- Kai teismui nurodoma, kad tyrimas dėl nusikalstamos veikos padarymo, dėl kurio asmuo buvo sulaikytas, nebuvo baigtas ir policijos pareigūnui – vyresniajam inspektoriumi arba aukštesnio rango pareigūnui – pateikus prašymą teismas gali, neatsižvelgiant į tai, ar jis turi įgaliojimus nagrinėti nusikalstamą veiką, dėl kurios vykdomos apklausos, tam tikrais atvejais ir bet kuriuo atveju, kai teismas mano esant pagrįstai, nurodyti policijai sulaikytą asmenį laikyti sulaikytą ne ilgiau kaip aštuonias dienas. Pirmą dieną po nurodymo taikyti sulaikymą laikoma pirmą sulaikymo dieną.

iii. Apklausa

- Tyrimą atliekantis pareigūnas gali įrašyti apklausiamo asmens parodymus, kurie, juos įrašius, minėtam asmeniui perskaitomi, tada šis asmuo juos pasirašo arba, jeigu asmuo neraštingas, parodymus pažymi individualia žyma. Jei asmuo atsisako atlikti šiuos veiksmus, tyrimą atliekantis pareigūnas atsisakymą pažymi parodymų pabaigoje, kartu nuroydamas atsisakymo priežastį, jei ji buvo patikrinta, tada parodymus pasirašo tyrimą atliekantis pareigūnas.
- Tokie parodymai, jeigu įrodyta, kad jie duoti savo noru, laikomi įrodymu nagrinėjant parodymus davusiam asmeniui iškeltą baudžiamąją bylą.
- Visi asmenys, kurie be pateisinamos priežasties atsisako atvykti į apklausą tyrimą atliekančio pareigūno nurodytu laiku ir į jo nurodytą vietą, laikomi padariusiais nusikalstamą veiką ir tokiems asmenims gali būti skiriama iki vienerių metų laisvės atėmimo bausmė arba ne didesnė kaip vieno tūkstančio svarų pinigine bausmė arba abi minėtos bausmės.
- Kai tyrimą atliekantis pareigūnas nusikalstamos veikos tyrimo laikotarpiu nusprendžia, kad tyrimui atlikti reikalingas arba pageidautinas tam tikras dokumentas, pareigūnas gali raštu nurodyti asmeniui, kuris minėtą dokumentą turi ar kontroliuoja arba manoma, kad jį turi ar kontroliuoja, pristatyti dokumentą į rašytiniame nurodyme įvardintą deramą vietą ir nurodytu deramu laiku. Laikoma, kad asmuo, kurio rašytiniu nurodymu pareikalauta pateikti dokumentą, įvykdė reikalavimą, jeigu jis užtikrino, kad dokumentas būtų pateiktas jam asmeniškai jo nepristačius.

- Visi asmenys, kurie be pateisinamos priežasties atsisako pateikti bet kokį dokumentą, kurio reikalaujama pagal šį straipsnį pateiktu nurodymu, laikomi padariusiais nusikalstamą veiką ir tokiems asmenims gali būti skiriama iki trejų metų laisvės atėmimo bausmė arba ne didesnė kaip vieno tūkstančio penkių šimtų svarų piniginei bauda arba abi minėtos bausmės.

iv. Kardomasis kalinimas

Bet kuris teismas gali, jei mano, kad to reikia, atidėti bet kurios jame iškeltos bylos nagrinėjimą ir remdamasis tokiu sprendimu jis gali paleisti kaltinamąjį jo nustatytomis tinkamomis sąlygomis arba nurodyti tęsti kardomąjį kalinimą kol bus pradėtas teisminis nagrinėjimas.

C. Kokios yra mano teisės vykstant tyrimui?

i. Kokias teises turiu į vertimo žodžiu ir raštu paslaugas?

Įtariamieji, kurie nesupranta policijos ar kitų kompetentingų institucijų

vartojamos kalbos turi teisę gauti nemokamą vertėjo žodžiu pagalbą. Vertėjas žodžiu

gali padėti įtariamiesiems bendrauti su savo advokatu ir negali atskleisti tokių pokalbių turinio. Be to, jiems suteikiamos šios teisės:

- jeigu sulaikymas vykdomas ne policijos nuovadoje, kai sulaikymo veiksmus atlikęs policijos pareigūnas nekalba įtariamiesiems suprantama kalba, kad jiems būtų pateikta informacija, arba būdamas ne policijos nuovadoje neturi būtinų priemonių tam padaryti, pareigūnas apie tai informuoja tyrimą atliekantį pareigūną, kuris pasirūpina, kad įtariamiesiems nedelsiant, tačiau bet kuriuo atveju ne vėliau kaip iki tyrimo pradžios, būtų pateikta informacija;
- jeigu įtariamieji negali jiems suprantama kalba bendrauti su pasirinktu advokatu, minėto advokato prašymu pokalbiuose gali dalyvauti vertėjas žodžiu arba kitas asmuo, kad įtariamųjų advokatas galėtų su jais bendrauti jiems suprantama kalba;
- taip pat, jeigu įtariamieji negali jiems suprantama kalba bendrauti su gydytoju, medicininėje apžiūroje, gydymo ir priežiūros procese gali dalyvauti vertėjas žodžiu arba kitas asmuo, kad įtariamųjų gydytojas galėtų su jais bendrauti jiems suprantama kalba;
- be to, jie turi teisę nemokamai gauti esminių dokumentų (sulaikymo ir (arba) suėmimo orderis, kaltinimai, visi teismo sprendimai ir nutartys bei visi kiti dokumentai, kuriuos kompetentinga institucija laiko esminiais) vertimą raštu. Tam tikrais atvejais gali būti teikiamas esminių dokumentų žodinis vertimas ir (arba) žodinė santrauka.

ii. Kokios yra mano teisės gauti informaciją ir susipažinti su bylos medžiaga?

Įtariamuosius sulaikius arba suėmus šie įtariamieji arba jų advokatas turi teisę susipažinti su esminiais dokumentais (sulaikymo ir suėmimo orderio kopija, prašymo ir rašytinio patvirtinimo, kurių pagrindu orderis buvo išduotas, kopija), kurie jiems reikalingi, kad galėtų ginčyti įtariamųjų sulaikymo ar suėmimo teisėtumą. Jei byla perduodama nagrinėti teismui, įtariamieji arba jų advokatas turi teisę susipažinti su parodymais ir dokumentais, gautais atliekant tyrimą, susijusį su nagrinėjama nusikalstama veika.

iii. Kokios yra mano teisės turėti advokatą ir reikalauti, kad apie mano padėtį būtų informuota trečioji šalis?

Teisė turėti advokatą

Įtariamieji turi teisę konfidencialiai bendrauti su advokatu. Advokatas turi būti nepriklausomas nuo policijos, kuri gali padėti įtariamajam susisiekti su advokatu.

Remiantis teisės aktais įtariamieji taip pat turi šias teises:

- Iškart po sulaikymo ir nepagrįstai nedelsiant jie turi teisę patys telefonu susisiekti su pasirinktu advokatu

nedalyvaujant pašaliniais asmenims.

Jie turi teisę turėti advokatą toliau nurodytais atvejais, atsižvelgiant į tai, kas įvyksta pirmiau:

- a) prieš policijos atliekamą apklausą ar bet kokios kitos kompetentingos institucijos atliekamus tyrimo veiksmus;
- b) pakankamai laiko prieš juos pristatant į teismą;
- c) policijai ar bet kuriai kitai kompetentingai institucijai atliekant tyrimą ar renkant įrodymus;
- d) nedelsiant atėmus jų laisvę.

- Teisė turėti advokatą apima šias teises:

- a) bet kuriuo metu be pašalinių asmenų susitikti ir susisiekti su jiems atstovaujančiu advokatu;
- b) reikalauti, kad jų advokatas dalyvautų apklausoje, kad jiems būtų pateikti paaiškinimai dėl vykdytų procedūrų ir jiems būtų patariama dėl su apklausa susijusių jų procesinių teisių;
- c) jeigu jie turi teisę reikalauti, kad jų advokatas dalyvautų atitinkamoje apklausoje – reikalauti, kad jų advokatas dalyvautų atliekant tyrimo ar įrodymų rinkimo veiksmus.

Policija turi laikytis konfidencialumo reikalavimų, kurie taikomi įtariamąjį ir jo advokato bendravimui per susitikimus, susirašinėjant, per pokalbius telefonu ir visomis kitomis leistinomis formomis įtariamiesiems bendraujant su savo advokatais.

- Bet kuriuo atveju iškart po įtariamųjų sulaikymo arba, jeigu jie sulaikomi ne policijos nuovadoje, iškart po jų atvykimo į policijos nuovadą įtariamiesiems leidžiama naudotis visų «praktikuojančių advokatų registre» įregistruotų advokatų vardų ir pavardžių bei telefono numerių sąrašu.
- Sulaikymo laikotarpiu įtariamieji turi teisę pasirengimo savo gynybai tikslais bet kurią dieną ir bet kuriuo metu konfidencialiai susitikti su savo advokatu sulaikymo įstaigoje, kurioje jie laikomi, konkrečiai tam skirtoje vietoje, kur policijos pareigūnai jų nematytų ir negirdėtų, ir iš jų advokato per pokalbį gauti konfidencialius rašytinius ir žodinius nurodymus.
- Jeigu jie nepageidauja būti atstovaujami advokato, apie tai jie raštu, užpildydami atitinkamą formą, praneša atsakingam sulaikymo įstaigos asmeniui. Be to, jie turi būti informuoti, kad bet koks teisės turėti advokatą atsisakymas gali pakenkti jų gynybos veiksmingumui.
- Jei toks asmuo yra jaunesnis kaip aštuoniolikos metų amžiaus, apklausa atliekama dalyvaujant jo advokatu. Be to, asmens tėvams arba globėjams suteikiama teisė dalyvauti pokalbiuose su asmens advokatu.
- Jeigu dėl psichikos sutrikimų ar fizinės negalios asmuo negali nepadedamas pasinaudoti teise susisiekti su advokatu, įtariamasis turi teisę minėta teise naudotis iškart, kai tą galima padaryti po jo sulaikymo, padedamas valstybės medicininės priežiūros ir (arba) socialinių tarnybų pareigūno ir (arba) jam dalyvaujant. Be to, jeigu dėl psichikos sutrikimų įtariamasis nesupranta savo teisių, jis apklausiamas dalyvaujant jo advokatu.

Laikina nuo teisės turėti advokatą nukrypti leidžianti nuostata:

Išimtiniais atvejais ir tik ikiteisminio tyrimo etape leidžiama laikinai nukrypti nuo įtariamųjų teisės turėti advokatą nepagrįstai nedelsiant po jų laisvės atėmimo, kai dėl izoliacijos geografiniu požiūriu neįmanoma užtikrinti teisės turėti advokatą.

- Be to, išimtiniais atvejais ikiteisminio tyrimo etape ir kai pateisinama konkrečiomis bylos aplinkybėmis laikinai gali būti leista nukrypti nuo jų teisės turėti advokatą dėl vienos iš toliau nurodytų imperatyvių priežasčių:

- i) būtina skubiai užkirsti kelią didelei grėsmei asmens gyvybei, laisvei ar fiziniam neliečiamumui;
- ii) policijai būtina skubiai imtis priemonių, siekiant užkirsti kelią didelei grėsmei baudžiamajam procesui.

- Vis dėlto pirmiau nurodytos laikinos nukrypti leidžiančios nuostatos turi:

- i) būti proporcingos ir neviršyti to, kas būtina;

ii) būti griežtai apribotos laiko požiūriu;

iii) nebūti grindžiamos išimtinai tik tariamos nusikalstamos veikos rūšimi ar sunkumu, ir

iv) nekenkti bendram proceso sąžiningumui.

- Jeigu įtariamiesiems neleidžiama naudotis savo teisėmis:

i) turėti advokatą nedelsiant atėmus jų laisvę;

ii) gyvai susitikti ir bendrauti su savo advokatu, ir

iii) juos apklausiant ir atliekant tyrimo ar įrodymų rinkimo veiksmus turėti šiuose procesuose dalyvaujantį savo advokatą, jie gali pirmą kartą juos pristačius teismui arba per pirmąjį jų bylos nagrinėjimo posėdį paprašyti teismo išnagrinėti priežastis, dėl kurių jiems nebuvo leista pasinaudoti tokiomis teisėmis.

Trečiosios šalies informavimas apie jų sulaukymą ar suėmimą / Konsulato ar ambasados informavimas

Sulaukčius ar suėmus įtariamuosius jie informuoja policiją, ar jie pageidauja su kuo nors, t. y. šeimos nariu ar savo darbdaviu, susisiekti savarankiškai telefonu, kad informuotų apie jų suėmimą. Tam tikrais atvejais teisė informuoti kitą asmenį apie jų suėmimą gali būti laikinai apribota. Tokiais atvejais policija turi apie tai juos informuoti.

Užsieniečių atveju, šie informuoja policiją, ar pageidauja patys telefonu susisiekti su savo konsuline įstaiga ar ambasada. Be to, jie informuoja policiją, ar pageidauja susisiekti su jų konsulinės įstaigos ar ambasados pareigūnu. Šiuo klausimu jie turi būti informuoti, kad teisės informuoti savo konsulinę įstaigą ar ambasadą ir su jomis susisiekti atsisakymas gali turėti neigiamą poveikį jiems patiems.

Remiantis teisės aktais jie taip pat turi šias teises:

- Iškart po jų sulaukymo ir nedelsiant bei dalyvaujant policijos pareigūnui jie turi teisę patys telefonu susisiekti su giminaičiu ar savo darbdaviu ar kitu pasirinktu asmeniu, o jeigu jie yra jaunesni nei aštuoniolikos metų amžiaus – su vienu iš tėvų arba globėju, kad informuotų juos apie sulaukymą ir nurodytų, kurioje policijos nuovadoje ar sulaukymo įstaigoje jie yra ar bus laikomi.
- Jeigu dėl psichikos sutrikimų ar fizinės negalios asmuo negali pasinaudoti savo teise susisiekti su pirmiau nurodytais asmenimis, įtariamasis turi teisę minėta teise naudotis iškart, kai tą galima padaryti po jo sulaukymo, padedamas valstybės medicininės priežiūros ir (arba) socialinių tarnybų pareigūno ir (arba) jam dalyvaujant.
- Užsienio piliečiai taip pat turi teisę patys telefonu, dalyvaujant policijos pareigūnui, nepagrįstai nedelsiant ir kuo greičiau po jų sulaukymo susisiekti su valstybės, kurios piliečiai jie yra, konsuline įstaiga arba diplomatine atstovybe Kipro Respublikoje, kad informuotų jas apie sulaukymą arba suėmimą ir nurodytų joms, kurioje policijos nuovadoje ar suėmimo įstaigoje jie yra arba bus laikomi. Jeigu atitinkamos konsulinės įstaigos ar diplomatinės atstovybės Kipro Respublikoje nėra, jie gali susisiekti su Kipro Respublikos įgaliotiniu administracijos ir žmogaus teisių apsaugos klausimais (Ombudsmenas). Jei kalbama apie dviejų (2) ar daugiau valstybių piliečius, jie gali pasirinkti konsulinę įstaigą ar diplomatinę atstovybę, kurią jie pageidauja informuoti apie jų laisvės atėmimą, ir su kuria jie nori susisiekti. Be to, jie turi teisę, jei pageidauja, susisiekti su tokiomis institucijomis, būti lankomi jų atstovų, su jais kalbėtis ir susirašinėti, taip pat susitarti, kad šie jiems atstovautų, jeigu tokios institucijos tam neprieštarauja.
- Jeigu dėl psichikos sutrikimų asmuo akivaizdžiai negali suprasti turintis pirmiau nurodytas su galimybe susisiekti susijusias teises ir jis akivaizdžiai negeba priimti tokios informacijos, arba jis negali visapusiškai suprasti savo teisės naudotis šiomis teisėmis, policijos pareigūnas apie tai informuoja konsulinę įstaigą arba diplomatinę atstovybę arba Kipro Respublikos įgaliotinę administracijos ir žmogaus teisių apsaugos klausimais (Ombudsmenas), atsižvelgiant į atvejį.
- Jie taip pat turi būti informuoti, kad teisės informuoti trečiuosius asmenis, giminaičius, savo darbdavį ar atitinkamas konsulines įstaigas ir su jomis susisiekti atsisakymas gali turėti neigiamą poveikį jiems patiems.
- Jeigu dėl psichikos sutrikimų asmuo akivaizdžiai negali suprasti turintis su galimybe susisiekti susijusias teises ir jis akivaizdžiai negeba priimti tokios informacijos, policijos pareigūnas turi nedelsiant po sulaukymo paskambinti sulaukyto asmens giminaičiui ir jį informuoti apie sulaukymą bei nurodyti, kurioje policijos nuovadoje ar sulaukymo įstaigoje asmuo yra laikomas ar bus laikomas sulaukytas.

Laikina nuo teisės susisiekti su giminaičiais / pasirinktu asmeniu / savo darbdaviu nukrypti leidžianti nuostata

- Kai pateisinama konkrečiomis bylos aplinkybėmis, teisė susisiekti su giminaičiais arba pasirinktu asmeniu arba savo darbdaviu ir teisė informuoti tėvų pareigas vykdančius asmenis (kai atvejis susijęs su jaunesniu nei 18 metų amžiaus asmeniu) iškart po sulaikymo nesuteikiama dėl vienos iš toliau nurodytų imperatyvių priežasčių:

a) būtina skubiai užkirsti kelią didelei grėsmei asmens gyvybei, laisvei ar fiziniam neliečiamumui, arba

b) būtina skubai užkirsti kelią situacijai, kai baudžiamajam procesui gali kilti didelė grėsmė, jeigu nukrypimas:

i) yra proporcingas ir neviršija to, kas būtina;

ii) yra griežtai apribotas laiko požiūriu;

iii) nėra grindžiamas išimtinai tik tariamos nusikalstamos veikos rūšimi ar sunkumu, ir

iv) nekenkia bendram proceso sąžiningumui.

- Iškart po sulaikymo jiems nesuteikiama teisė susisiekti su trečiaisiais asmenimis (giminaičiais ar darbdaviu ar kitu pasirinktu asmeniu), kai tai pateisinama dėl skubos arba lygiaverčių operatyvinių pagrindų.
- Jeigu jiems neleidžiama naudotis savo teisėmis
  - i) informuoti giminaičių ar pasirinkto asmens, ar darbdavio arba su jais susisiekti,
  - ii) informuoti tėvų pareigas vykdančius asmenis apie jaunesnio nei 18 metų amžiaus asmens sulaikymą, jie gali pirmą kartą juos pristačius teismui arba per pirmąjį jų bylos nagrinėjimo posėdį paprašyti teismo išnagrinėti priežastis, dėl kurių jiems nebuvo leista pasinaudoti tokiomis teisėmis.
- Kai kalbama apie asmenį iki aštuoniolikos metų amžiaus ir taikomos pirmiau nurodytos laikinos nukrypti leidžiančios nuostatos, apie minėto asmens laisvės atėmimą policijos pareigūnas nedelsdamas informuoja socialinės gerovės tarnybas, įgaliotinį vaikų teisių apsaugos klausimais ir visas kitas vaikų apsaugos ir gerovės srityje kompetentingas institucijas.

iv. Kokios mano teisės gauti teisinę pagalbą?

Jeigu jie neturi pakankamai lėšų, kad pasinaudotų

teise ikiteisminio tyrimo etape turėti advokatą, pasirašę atitinkamą formą jie apie tai gali informuoti už apklausas atsakingą policijos pareigūną. Jiems pateikiamas savo paslaugas siūlančių advokatų vardų ir pavardžių bei telefono numerių sąrašas. Įtariamieji patvirtina, kad sąrašas jiems buvo pateiktas. Policijos pareigūnas atitinkamai informuoja jų pasirinktą advokatą.

Jeigu jie pageidauja advokato paslaugas gauti nemokamai, jie gali teismui pateikti atitinkamą prašymą, kai į jį yra atvesdinami, ir teismas išnagrinės jų prašymą.

v. Svarbi informacija šiais aspektais:

1. Nekaltumo prezumpcija

Visi nusikalstamos veikos padarymu įtariamai arba kaltinami asmenys laikomi nekaltais kol jų kaltė nepripažinta pagal įstatymą.

Nekaltumo prezumpcijos teisės principas taikomas fiziniams asmenims baudžiamajame procese nuo to momento, kai minėti asmenys įtariamai arba kaltinami padarę nusikalstamą veiką, iki proceso užbaigimo galutiniu teismo nuosprendžiu.

2. Teisė tylėti ir teisė neduoti parodymų prieš save

Policijai ar kitoms kompetentingoms institucijoms vykdant apklausą jie neprivalo atsakyti klausimų apie tariamą nusikalstamą veiką. Taip pat, kai jų prašoma duoti parodymus ar atsakyti į klausimus, jie neprivalo

pateikti įrodymų ar dokumentų ar teikti informacijos, kuri gali lemti savęs apkaltinimą.

3. Įrodinėjimo pareiga

Policijai tenka atsakomybė surinkti įrodymus, kurių pagrindu tiriamos nusikalstamosios veikos bus įrodytos be jokių pagrįstų abejonų. Kaltinamieji turi teisę pateikti savo faktinių aplinkybių versiją ir pateikti tyrimą vykdančioms institucijoms parodymus arba gynybos pareiškimą savo versijai ar nekaltumui pagrįsti.

vi. Kokios specifinės apsaugos priemonės taikomos vaikams?

1. Baudžiamoji atsakomybė

Asmenys iki 14 metų amžiaus negali būti traukiami baudžiamojon atsakomybėn dėl veiksmų ar neveikimo (154 skyrius, 14 straipsnis), todėl sulaikymas jiems netaikomas. Reikalaujama, kad toks asmuo, jeigu jo dalyvavimas būtinas, į policijos nuovadą atvyktų lydimas savo tėvų / globėjų.

2. Sulaikymas

- Kai įmanoma, reikėtų vengti nepilnamečių sulaikymo. Nepilnametis turėtų būti sulaikomas laikantis teisės aktų reikalavimų, tokia priemonė turėtų būti taikoma tik kraštutiniu atveju ir kuo trumpiau.
- Sulaikant nepilnamečį turi būti laikomasi sulaikymo procedūros (informacijos teikimas, teisminė tvarka, pranešamas apie teises ir kt.). Pažymėtina, kad sulaikymo metu
- turi būti atsižvelgta į vaiko amžių, brandą ir pažeidžiamumą.
- Be to, visi sprendimai dėl vaiko sulaikymo turėtų būti grindžiami vaiko interesais.
- Sulaikytas vaikas turėtų būti išsamiai, atsižvelgiant į jo amžių ir brandą, informuojamas apie tolesnę procedūrą.
- Antrankiai nenaudojami, nebent tai tikrai būtina ir atsižvelgiant į policijos taisyklėse 5/39 nustatytas sąlygas.
- Policijos lazdos naudojimas leistinas tik kraštutiniu atveju ir tik laikantis policijos taisyklėse 5/38 nustatytų sąlygų.
- Kūno apžiūrą turėtų vykdyti tos pačios lyties policijos pareigūnas.

3. Teisėtas atstovavimas ir kitos teisės

- Nepilnametis informuojamas apie teisę telefonu susisiekti su jo pasirinktu advokatu nedalyvaujant pašaliniais asmenimis.
- Nepilnametis informuojamas apie teisę gauti teisinę pagalbą, jeigu jis neturi pakankamai lėšų.
- Nepilnametis informuojamas apie teisę pačiam telefonu, dalyvaujant policijos pareigūnui, susisiekti su savo tėvais / globėjais ir informuoti juos apie sulaikymą bei nurodyti, kurioje policijos nuovadoje ar sulaikymo įstaigoje jis yra arba bus laikomas.
- Nedelsiant informuojami tėvai / globėjai. Tėvų / globėjų informavimo tikslais su jais gali būti susisiekta vėliau ir tai gali būti padaryta per 12 valandų nuo sulaikymo, jeigu yra pagrįstų įtarimų, kad pasinaudojus bendravimo teise iškart po sulaikymo gali:
  - a) būti sunaikinti arba paslėpti įrodymai, susiję su nusikalstamos veikos išaiškinimu; arba
  - b) būti sutrukdyta sulaikyti arba apklausti kitą asmenį, susijusį su nusikalstama veika, arba toks asmuo gali pabėgti; arba
  - c) gali būti padaryta kita nusikalstama veika arba tai gali lemti bet kurio asmens mirtį ar fizinį sužalojimą; arba
  - d) būti pakenkta interesams, susijusiems su Kipro Respublikos saugumu arba konstitucine santvarka ar viešąja tvarka, arba kišamasi į teisingumo vykdymą.
- Policija taip pat (papildomai) informuoja nepilnamečio tėvus / globėjus apie sulaikymą ir sulaikymo įstaigą (kurioje ketinama jį laikyti). Atitinkamas įrašas įrašomas tyrimo byloje.
- Apie sulaikymą taip pat gali būti informuojamos valstybės socialinės tarnybos, jei tai būtina ir atsižvelgiant į nepilnamečio interesus.

4. Apklausa

- Tyrimą atliekantis pareigūnas negali pradėti apklausos iš anksto apie tai nepateikęs informacijos ir (arba) nepranešęs ir nepilnamečiui nepasinaudojus visomis teisėmis gauti prašomą informaciją.
- Asmenys iki 18 metų amžiaus apklausiami dalyvaujant jų advokatui.
- Jeigu apklausiamas asmuo nesupranta kalbos ar ja nekalba, jis turi teisę naudotis vertėjo žodžiu pagalba.
- Apklausa visada turi būti vykdoma laikantis teisės aktų nuostatų, teisminės tvarkos ir atitinkamų policijos taisyklių (PT 3/3, PT 3/4, PT 5/18).
- Nepilnamečiai, kurie nėra sulaikyti, turėtų būti apklausiami ir jų parodymai imami dalyvaujant jų tėvams arba globėjams.

- Policija turėtų užtikrinti, kad apklausa būtų atlikta kuo greičiau, tačiau bet kokių atvejų per 24 valandas, kad iš esmės nebūtų poreikio kreiptis į teismą dėl laisvės atėmimo taikymo (2014 m. birželio 11 d. Įgaliojimo vaikų teisių apsaugos klausimais raštas).

5. Nepilnamečių besimokančiųjų sulaikymas / apklausa / baudžiamasis persekiojimas

- Turi būti vengiama nepilnamečius mokinius sulaikyti arba apklausti mokykloje. Vis dėlto, prireikus, policijos pareigūnai į mokyklą turi vykti vilkėdami civilio drabužius ir nežymėtu policijos automobiliu.
  - Sulaikymas ir apklausa vykdomi dalyvaujant mokyklos vadovui, kuris atitinkamai informuojamas iš anksto (PT 5/18, 6 dalies 3 punktą).
- Kai vykdomas nepilnamečių mokinių persekiojimas baudžiamąja tvarka Įgaliojimo pavaduotojas (gr. *Astinomikos Diefthintis*) turi informuoti Švietimo ir kultūros ministeriją tik kai tikrai būtina ir kai jis mano, jog toks informavimas atitinka Kipro Respublikos baudžiamosios ar penitencinės politikos interesus, ir, be abejo, atsižvelgdamas į šiuos aspektus:
  - nusikalstamos veikos pobūdį ir jeigu minėtais veiksmais prisidedama prie kitų mokinių / nacionalinės gvardijos (gr. *Ethnofrouri*) apsaugos užtikrinimo,
  - šiuo metu Kipro visuomenei kylančius sunkumus, ir
  - konkrečias aplinkybes kiekvienu atveju.
- Išskyrus atvejus, kai gautas teismo leidimas, draudžiama atskleisti mokyklos pavadinimą ir (arba) adresą, taip pat (arba) nuotrauką ar bet kokią kitą informaciją, kuri galėtų padėti identifikuoti į Nepilnamečių bylų teismą (gr. *Dikastirio Anilikon*) pristatomą jaunuolį.

6. Suėmimo sąlygos

Be visiems kaliniams suteiktų teisių (Įstatymas 163(I)/2005), suimtiesiems iki 18 metų amžiaus suteikiamos tokios papildomos su suėmimu susijusios teisės:

- Nepilnamečiai turėtų būti laikomi atskirai nuo kitų suimtųjų. Taip pat turi būti užtikrinta, kad nepilnamečiai nesusitiktų su suaugusiais kaliniais bendrosiose erdvėse.
- Nepilnamečiai, kurių laisvė atimta, turi būti laikomi suėmimo įstaigose, kurios skirtos būtent tokio amžiaus asmenims, kur galima užsiimti konkrečiai jų poreikiams pritaikyta veikla, ir kuriose dirba specialiai apmokyti darbuotojai. Tokios įstaigos turi būti pakankamai didelės, pakankamai apšviestos ir vėdinamos, tinkamai apstatytos baldais ir turi būti tinkama jų apdaila, taip pat jose turi būti įrengti atitinkami vizualiniai dirgikliai. Galiausiai, nepilnamečiams turi būti leista savo kameroje turėti pagrįstą kiekį asmeninių daiktų (Komiteto prieš kankinimą standartai), išskyrus atvejus kai dėl to kyla saugumo problemų. Be to, bendradarbiaujant su kitomis tarnybomis turi būti užtikrinta, kad vaikai leistų laiką tinkamai sveikatingumo požiūriu (2014 m. lapkričio 7 d. Įgaliojimo vaikų teisių apsaugos klausimais raštas).
- Nepilnamečio tėvams arba globėjams suteikiama teisė dalyvauti pokalbiuose su nepilnamečio advokatu.
- Nepilnamečio tėvai arba globėjai turi dalyvauti kiekvienoje nepilnamečio medicininėje apžiūroje, jo gydymo ir priežiūros proceso veiksmuose.
- Visus suimtuosius ir visus jų giminaičius ar kitus jų pasirinktus asmenis ir, suimtųjų iki 18 metų amžiaus atveju – jų tėvus arba globėjus, jiems suprantama kalba suėmimo įstaigos atsakingas asmuo turi informuoti apie tai, kad jie turi teisę kasdien susitikti ne ilgiau kaip iki vienos valandos bendrai atskiroje suėmimo įstaigos zonoje dalyvaujant policijos pareigūnui.

vii. Kokios specialiosios apsaugos priemonės taikomos pažeidžiamiesiems įtariamiesiems?

Vaikai laikomi pažeidžiamais asmenimis, todėl vi dalyje nurodytos specialiosios apsaugos priemonės jiems taip pat taikomos.

Pagal Įstatymą dėl sulaikytųjų ir suimtųjų teisių (Įstatymas 163(I)/2005) „pažeidžiamas asmuo“ – tai įtariamasis arba kaltinamasis, kuris dėl savo amžiaus, psichinės ar fizinės būklės arba negalios negali suprasti baudžiamojo proceso ir jame veiksmingai dalyvauti.

Jei sulaikomas psichikos sutrikimų ar fizinę negalią turintis asmuo, tokiam asmeniui informacija apie jų teises, numatytas Įstatyme 163(I)/2005, pateikiama paprastai ir suprantamai, atsižvelgiant į tokių asmenų specialiuosius poreikius.

Tokiu atveju turi būti užtikrintas asmens, kuris gali perduoti atitinkamą informaciją sulaikytajam arba kitiems susijusiems asmenims, kad tokią informaciją jie suprastų, atsižvelgiant į jų sutrikimus arba negalią.

Be to, jeigu sulaikomas asmuo, kuris dėl bet kokio psichikos sutrikimo ar fizinės negalios, atsižvelgiant į atvejį, akivaizdžiai negali naudotis teisės aktuose (Įstatymas 163(I)/2005) nustatytais teisėmis gauti informaciją, minėtas asmuo turi teisę naudotis tokiomis teisėmis padedamas valstybės medicininės priežiūros ir (arba) socialinių tarnybų pareigūnui ir (arba) jam dalyvaujant, ir galimybė naudotis tokia pagalba asmeniui turi būti suteikta nedelsiant po jo sulaikymo ir bet kuriuo atveju ne vėliau nei tą įmanoma padaryti.

D. Kokie teisiniai terminai taikomi vykdant tyrimą?

Nusikalstamos veikos padarymu įtariamas sulaikytas asmuo per 24 valandas nuo jo sulaikymo pristatomas į teismą, jeigu nebuvo pabaigta apklausa dėl nusikalstamos veikos, dėl kurios jis buvo sulaikytas. Toks pristatymas į teismą reikalingas tam, kad policija pateiktų prašymą asmenį suimti tam tikram laikotarpiui, kuris negali viršyti 8 dienų vienu kartu ir 3 mėnesių bendrai.

Pasibaigus nutartyje dėl suėmimo paskyrimo nurodytam terminui ir jeigu dar nebaigta apklausa ir tyrimas, policija gali pateikti prašymą pratęsti suėmimą dar aštuonioms dienoms ir tokia suėmimo pratęsimo procedūra gali būti kartojama kas aštuonias dienas ne ilgesniam nei bendram 3 mėnesių suėmimo terminui.

Paprastai manoma, kad įtariamąjį reikia suimti, kai kyla grėsmė, jog įtariamasis gali daryti įtaką liudytojams arba, jei būtų paleistas, naikinti įrodymus. Policijai tenka pareiga teismui pateikti pakankamus nutarties dėl suėmimo paskyrimo sąlygų įvykdymo įrodymus.

E. Kokie yra ikiteisminio tyrimo veiksmai, įskaitant kardomajam kalinimui alternatyvias priemones ir perkėlimo į kilmės valstybę galimybes (Europos teisminės priežiūros orderis)?

Baudžiamąją jurisdikciją turintis teismas gali savo diskrecijos ribose nutartimi paskirti kaltinamojo suėmimą kol nagrinėjama jo byla. Pagal Baudžiamojo proceso kodekso (155 skyrius) 48 straipsnį apylinkės teismas, bylą nagrinėjantis supaprastinto proceso tvarka, kaskart atidėdamas bylos nagrinėjimą suėmimą gali skirti ne daugiau kaip aštuonioms dienoms. Priešingai, Aukščiausiojo Teismo ir prisiekusiųjų teismo įgaliojimams tokie ribojimai skiriant kaltinamojo suėmimą nagrinėjant jam iškeltą baudžiamąją bylą netaikomi.

Įstatymo (155 skyrius) 157 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad baudžiamąją jurisdikciją turintis teismas gali leisti suimtąjį paleisti už užstatą. Jei teismas nutaria paleisti kaltinamąjį, jis turi įgaliojimus priimti tokį sprendimą nustatydamas konkrečias sąlygas ir nurodydamas jam pasirašyti dokumentą dėl užstato. Teismui įgaliojimai suteikiami bendrai pagal Baudžiamojo proceso kodekso 48 straipsnį ir 157 straipsnio 1 dalį.

Teismo sprendimo dėl kardomųjų priemonių perdavimo sąlygos

Kipro Respublikos kompetentinga institucija gali perduoti savo priimtą sprendimą dėl kardomųjų priemonių valstybės narės, kurioje atitinkamas asmuo turi teisėtą ir įprastinę gyvenamąją vietą, kompetentingai už tapatybės nustatymą atsakingai institucijai, kai minėtas asmuo buvo informuotas apie atitinkamas priemones ir sutinka grįžti į tą valstybę narę.

Kipro Respublikos kompetentinga išduodančioji institucija gali, šiam asmeniui paprašius, perduoti sprendimą dėl kardomųjų priemonių valstybės narės,

kuri nėra asmens teisėtos ir įprastinės gyvenamosios vietos valstybė narė, kompetentingai institucijai,

jeigu valstybės narės, kurioje asmuo neturi teisėtos ir įprastinės gyvenamosios vietos, kompetentinga institucija

sutinka su tokiu perdavimu.

Kipro Respublikos kompetentinga institucija sutinka perduoti sprendimą dėl kardomųjų priemonių, susijusių su asmeniu, kuris Kipro Respublikoje neturi teisėtos ir įprastinės gyvenamosios vietos, jeigu

minėtas asmuo buvo jos teritorijoje bent tris (3) mėnesius.

Kipro Respublikos kompetentinga išduodančioji institucija yra prisiekusiųjų teismas arba baudžiamąją jurisdikciją turintis apylinkės teismas, kuris turi jurisdikciją nagrinėti nusikalstamą veiką arba priėmė sprendimą dėl kardomųjų priemonių.

Sprendimų dėl kardomųjų priemonių iš kitų valstybių narių srityje Kipro Respublikos kompetentinga už tapatybės nustatymą atsakinga institucija yra:

a) apylinkės teismas (gr. *Eparchiako Dikastirio*), turintis teritorinę jurisdikciją vietovėje, kurioje gyvena asmuo, dėl kurio kita valstybė narė priėmė sprendimą dėl kardomųjų priemonių;

b) Nikosijos apylinkės teismas (gr. *Eparchiako Dikastirio Lefkosias*), jeigu atitinkamo asmens gyvenamoji vieta yra nežinoma arba jeigu atitinkamas asmuo negyvena Kipro Respublikoje.

■ Paskutinis naujinimas: 02/03/2022

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija nepriima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.